

**TURUN
YLIOPISTO**

**Suomen uusi yhteiskuntajärjestys
eduskuntapuheenvuoroissa
vuoden 1917 toisilla valtiopäivillä**

Poliittisen historian
kandidaatintutkielma

Konsta Jokelainen

28.5.2026

Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä: Konsta Jokelainen

Otsikko: Suomen uusi yhteiskuntajärjestys eduskuntapuheenvuoroissa
vuoden 1917 toisilla valtiopäivillä

Sivumäärä: 30 sivua

Päivämäärä: 28.5.2026

Helmikuun vallankumous kevättalvella 1917 käynnisti prosessin joka johti loppuvuodesta Suomen itsenäisyyteen, mutta myös seuraavan vuoden sisällissotaan. Oikeistopuolueiden ja sosialidemokraattien väliset näkemuserot olivat syviä ja kärjistyivät nopeasti vuodenvaihteessa 1917–18.

Tämä tutkimus tarkastelee oikeiston ja vasemmiston välistä väittelyä ja argumentaatiota eduskuntakeskustelussa vuoden 1917 toisilla valtiopäivillä. Tutkimuskysymykset kohdistuvat kiistaan Suomen ylimmästä valtiovallasta, valtiollisen järjestysvallan muodostamisesta, sekä venäläisten sotilaiden asemasta itsenäisessä Suomessa. Aineistona on käytetty Parlamenttisampo.fi-palvelusta kerättyjä eduskuntapuheenvuoroja.

Parlamentaarinen keskustelu heijasti suomalaisen yhteiskunnan syvenevää jakautumista juuri ennen sisällissodan puhkeamista. Omaa puolta puolustettiin korostamalla sen oikeellisuutta ja laillisuutta, vastapuolta demonisoitiin väittämällä sen harjoittavan laittomuuksia ja havittelevan diktatuuria. Molemmat osapuolet kokivat puolustavansa kansaa ja demokratiaa.

Avainsanat:

Suomen eduskunta, Suomen itsenäistyminen, Suomen hallitusmuoto, Venäjän vallankumous, valtalaki, punakaartit, suojeluskunnat, venäläiset sotilaat

Sisällysluettelo

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen konteksti 4

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja aineisto 6

2. Vallankumouksesta itsenäisen Suomen hallitukseen..... 9

3. Järjestysvalta syntyy mellakoiden keskellä..... 15

4. Venäläissotilaat –

Kohtalona karkotus vai vallankumouksen voimavaraksi? 20

5. Johtopäätökset..... 24

Lähteet..... 27

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen konteksti

Venäjän keisarikuntaan vuosina 1809-1917 kuuluneen Suomen suuriruhtinaskunnan keskeinen hallintoelin oli keisarillinen senaatti.¹ Senaatti koostui kahdesta osasta: talousosastosta ja oikeusosastosta. Talousosasto vastasi nykyistä valtioneuvostoa ja oikeusosasto korkeinta oikeutta. Talousosasto jaettiin toimituskuntiin, kuten valtiovarain-, maanviljelys- ja kirkollistoimikuntaan, jotka vastasivat nykypäivän ministeriöitä. Talousosasto vastasi suuriruhtinaskunnan julkisesta taloudesta ja siviilihallinnosta.² Sekä talous- että oikeusosaston puheenjohtajana toimi Suomen kenraalikuvernööri, kun taas talousosaston johdossa oli senaatin varapuheenjohtaja, joka vastasi tämän päivän pääministeriä.³ Senaatti esitti käsittelemänsä suuriruhtinaskuntaa koskevat lait suoraan keisarille, joka päätti niiden toimeenpanosta.⁴ Senaatin tuli nauttia keisarin – ei eduskunnan – suosiota.⁵

Senaatin talousosastoa johti vuodesta 1909 niin kutsuttu sapelisenaatti. Sen jäsenet olivat pitkän uran Venäjällä tehneitä sotilaita tai venäläismielisiä suomalaisia ja vuodesta 1913 lähtien myös syntyperäisiä venäläisiä. He olivat lojaaleja kenraalikuvernöörin johtamille venäläistämistoimille.⁶

Maaliskuussa 1917 Venäjällä tapahtui Suomen historiankulun kannalta jotain hyvin merkittävää: pääkaupungissa, Pietarissa, mellakoitiin keisarivaltaa vastaan. Venäjälle tappiolliseksi kääntynyttä maailmansotaa oli käyty lähes kolme vuotta. Sotaväsymys ja elintarvikepula ajoi sekä kansan että osan armeijasta hallitsijaansa vastaan. Keisari Nikolai II joutui luopumaan vallasta maaliskuun 15. päivänä Venäjän juliaanisen kalenterin mukaan kutsutussa helmikuun vallankumouksessa. Valtaan nousi väliaikainen hallitus, joka kumosi

---

¹ Jussila 2004, 22–24.

² Oskari Tokoi. ”Senaatin talousosasto”. <<https://oskaritokoi.fi/arkistot/1766>> [luettu 25.11.2025].

³ Valtioneuvosto. ”Valtioneuvoston historiaa”. <<https://valtioneuvosto.fi/historia-ja-rakennukset>> [luettu 25.11.2025].

⁴ Jussila 2004, 26.

⁵ Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Parlamentarismi”. <<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/tieto14.htm>> [luettu 27.11.2025].

⁶ Helsingin suomalainen klubi. ”Suomen senaatin venäläistyminen” <<https://xn--itsenisys-u5a.fi/suomeen-nimitettiin-26-3-1917-maailman-ensimmainen-sosialistijohtoinen-hallitus/#more-info-4983>> [luettu 25.11.2025].

Suomen suuriruhtinaskunnan venäläistämistoimet ja lupasi palauttaa eduskunnan takaisin toimintaan. Eduskunta oli syksyllä 1914 julistettu kokoontumiskieltoon sotatilan vuoksi.⁷

Maailmansodan aikana oli järjestetty valtiopäiväjärjestyksen mukaiset eduskuntavaalit heinäkuussa 1916. Näissä vaaleissa vasemmistolainen Suomen sosialidemokraattinen puolue (SDP) oli saanut suuren vaalivoiton saavuttaen 103:lla paikallaan eduskunnan enemmistön.⁸ Hankalien hallitusneuvottelujen jälkeen saatiin kompromissina aikaiseksi niin kutsuttu Tokoin senaatti. Se muodostui kuudesta SDP:n ja kuudesta oikeistolaisten porvaripuolueiden senaattorista sekä SDP:läisestä varapuheenjohtajasta Oskari Tokoista. Venäjän väliaikainen hallitus antoi eduskunnalle tehtäväksi säätää Suomelle uusi hallitusmuoto. Eduskunnan tuli ratkaista, kuka käyttäisi korkeinta valtaa Suomessa.⁹

Senaatti teki 7.4 luonnoksen väliaikaisesta perustuslaista, jonka mukaan keisarin entiset valtaoikeudet siirtyisivät senaatille, ja että eduskunta päättäisi sisäisesti kaikista Suomen asioista lukuun ottamatta ulkopolitiikkaa ja sota-asioita. Väliaikainen hallitus kuitenkin torppasi ehdotuksen. Kesä- ja heinäkuun aikana saatiin aikaiseksi uusi lakiehdotus, niin kutsuttu valtalaki, jonka mukaan eduskunnalla olisi valtaoikeudet päättää omasta kokoontumisestaan ja senaatin nimityksestä, laeista ja niiden toimeenpanosta, pois lukien valtiosopimukset ja sotilasasiat. Laki hyväksyttiin 18. heinäkuuta. Se sai kannatusta niin oikeistosta kuin vasemmistosta. Oikeiston itsenäisyysaktivistit olivat tyytyväisiä päästessään irrottamaan Suomea Venäjän päätäntävallasta. Sosialidemokraatit ajattelivat lain vapauttavan Suomen työväen Venäjän porvariston vallasta. Valtalain avulla he saisivat vahvistettua omaa asemaansa, sillä heillä oli enemmistö eduskunnassa. Eduskunta hyväksyi lain äänin 136–55.¹⁰

Lain säätämisen aikana Pietarissa ja Venäjän armeijan rintamalla mellakoitiin. Radikaalisosialistiset bolševikit yrittivät kaataa maan väliaikaisen hallituksen. Hallitus ei kuitenkaan kaatunut, vaan sen johtoon nousi maltillisia sosialisteja, menshevikkejä. Hallitus tulkitsi samaan aikaan tapahtuneet valtalain säätämisen bolševikkien vallankaappauksen liittyvän toisiinsa. Koska väliaikainen hallitus katsoi suomalaisten

---

⁷ Haapala 2009, 60.

⁸ Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Eduskuntavaalit 1916”. <<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/tieto13.htm>> [luettu 6.11.2025].

⁹ Jussila 2004, 93.

¹⁰ Haapala 2009, 63–64.

syyllystyneen kapinaan, se päätti hajottaa eduskunnan heinäkuun viimeisenä päivänä. Uudet vaalit määrättiin järjestettäväksi lokakuun alussa.¹¹

Sodasta johtuva elintarvikepula, hintojen nousu ja työttömyys saivat Suomen työväen usein lakkoilemaan ja osoittamaan mieltään vuoden 1917 aikana.¹² Työväen voimistuneesta liikehdinnästä huolestuneena oikeistopuolueet suomalainen puolue, nuorsuomalainen puolue ja kansanpuolue päättivät yhdistää voimansa vaaliliitolla. Myös maalaisliitto kampanjoi sosialismin- ja venäjänvastaisella retoriikalla.

Vaikka SDP sai ennätysellisen määrän ääniä, oikeistopuolueiden kasvanut suosio sai sen menettämään määräänemmistönsä eduskunnassa – se menetti yksitoista edustajanpaikkaa. Työväen levottomuus ja äänekkäät vaatimukset paremmista elin- ja työoloista sai SDP:n syksyyn mennessä jakautumaan ulkoparlamentaarisia toimia kannattavaan radikaalimpaan ja parlamentaarista yhteistyötä suosivaan maltillisempaan siipeen. Ryhmien välinen raja oli kuitenkin häilyvä, eikä suurin osa ollut aivan varma, kumpaa kannattaisi.¹³ Vaalitulokseen pettyneet SDP:n kansanedustajat protestoivat vaalitulosta eivätkä jättäneet valtakirjojaan. He katsoivat valtalin olevan edelleen voimassa ja vallan kuuluvan heinäkuussa hajotetulle eduskunnalle.¹⁴

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja primääriaineisto

Tämä tutkielma tarkastelee oikeiston ja vasemmiston välistä eduskuntakeskustelua marraskuun 1917 alusta tammikuun 1918 loppuun. Tuolloin oli koossa lokakuun 1917 vaaleissa valittu eduskunta. Puheenvuorojen etsimisessä on käytetty Parlamenttisampo.fi -sivustoa, joka kirjoitushetkellä sisältää kaikki eduskunnassa pidetyt puheenvuorot vuoden 1907 ensimmäisiltä valtiopäiviltä vuoden 2024 valtiopäiviin.

Aineistohaku toteutettiin seuraavin rajauksin. Aikarajaus tehtiin välille 2.11.1917 – 25.1.1918, jolloin vuoden 1917 toiset valtiopäivät olivat koossa. Etsin aluksi sekä työväen järjestys- eli punakaarteja että vastaavia porvarillisia suojeluskuntia koskevia puheenvuoroja, sillä otaksuin niiden luoneen tuolloin eduskunnassa paljon keskustelua. Hakusanoina käytin

---

¹¹ Haapala 2009, 64–65.

¹² Haapala 2018, 35–37, 45–47.

¹³ Perko 2022, 115.

¹⁴ Haapala 2009, 65-67.

seuraavia termejä: punakaar* OR "röda gardet" OR "röda garden" OR "röda gardena", puna* AND kaart*. Puheenvuoroja näillä parametreilla löytyi kuitenkin yhteensä 95 kappaletta.

Silmäiltyäni näitä puheita läpi nousi aineistosta esiin järjestysvaltakysymyksen lisäksi myös kaksi muuta puheenaihetta: kiista Suomen hallitusmuodosta ja venäläisten sotilaiden asemasta Suomessa. Jotta kontekstia olisi saatu laajennettua, on mukana myös sellaisia puheenvuoroja, jotka eivät olleet edellä mainittujen 95 puheenvuoron joukossa, mutta joita esitettiin vastauksina näihin puheenvuoroihin.

Käsittelen puheita näistä kolmesta näkökulmasta:

1. *Kenelle ylin hallitusvalta maassa kuuluu?*
2. *Pitääkö Suomeen perustaa yleinen yhteiskuntajärjestystä ylläpitävä järjestyslaitos/miliisi ja kuka sitä johtaisi?*
3. *Minkälaisena nähtiin venäläisten sotilaiden asema Suomessa?*

Puheenvuoroja verrataan toisiinsa oikeisto–vasemmisto -akselilla. Puolueiden jaottelu oikeistoon ja vasemmistoon on tehty Rauli Mickelssonin kirjan *Suomen puolueet* perusteella. Vuonna 1917 ainoa eduskunnassa ollut vasemmistolainen puolue oli SDP.¹⁵

Loput eduskuntapuolueet nuorsuomalainen puolue, suomalainen puolue, ruotsalainen kansanpuolue (rkp), maalaisliitto ja kansanpuolue voidaan luokitella porvarillisiksi tai keskustaoikeistolaisiksi puolueiksi.¹⁶

Mitä yhteneväisyyksiä ja eroja oikeisto- ja vasemmistopuolueiden kansanedustajien kannoissa oli näissä kolmessa aihepiirissä ja miten he väitteitään argumentoivat ja legitimoivat? Ennako-oletukseni on, että oikeiston ja vasemmiston välillä on paljon enemmän eroja kuin yhtäläisyyksiä.

Tutkimuskirjallisuutena on käytetty pääasiassa Tampereen historiatieteen laitoksen verkkosivuja, sekä suurimpien puolueiden puoluehistoriikkeja: Hannu Soikkasen *Kohti kansanvaltaa 1, 1899–1937 – Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 75 vuotta*, Vesa Vareksen *Varpuset ja pääskysel – Nuorsuomalaisuus ja Nuorsuomalainen puolue 1870-luvulta vuoteen 1918*, Ilkka Hakalehdon *Maalaisliitto-keskustapuolueen historia 1 – Maalaisliitto autonomian aikana 1906–1917* ja Pirkko Leino-Kaukiaisien ja Ari Uinon *Suomalaiskansallinen Kokoomus – Suomalaisen puolueen ja Kansallisen kokoomuspuolueen*

---

¹⁵ Mickelsson 2021, 452.

¹⁶ Mickelsson 2021, 453, 456–457.

historia vuoteen 1929. Puoluehistoriikit avasivat hyvin niin puolueiden päätöksentekoa kuin eduskuntaryhmien sisäisten mielipiteiden kehitystä ja mahdollisia eroavaisuuksia.

2. Valtalaista itsenäisen Suomen hallitukseen

Lokakuussa 1917 valittu eduskunta oli ehtinyt olla koossa vain muutaman päivän, kun Pietarissa alkoi tapahtua. Venäläiset vasemmistovallankumoukselliset, bolševikit, olivat syösseet Venäjän väliaikaisen hallituksen vallasta 7. marraskuuta. Heti seuraavana päivänä Helsingissä olevat bolševikit yllyttivät suomalaisten toveriensa ottamaan vallan työväen käsiin. Vallankumoukseen ei kuitenkaan vielä toistaiseksi ryhdytty, sillä suomalaiset sosialistit eivät olleet siihen vielä aivan valmiita.¹⁷

Bolševikkien vallankumous asetti eduskunnan täysin uuden tilanteen eteen. Väliaikaisen hallituksen kaaduttua eduskunnan puhemiehistö ilmoitti, että Suomeen oli syntynyt hallitsijaton tila. Väliaikaisesti korkeinta valtiovaltaa käyttämään eduskunta päätti suomalaisen puolueen aloitteesta perustaa kolmen henkilön muodostaman valtionhoitajakunnan. Valtionhoitajakunnan valinta kuitenkin siirtyi hamaan tulevaisuuteen SDP:n ja maalaisliittolaisten vastustuksen vuoksi eikä se koskaan päässyt aloittamaan toimintaansa.¹⁸

SDP esitti marraskuun 8. päivänä eduskunnalle *Me vaadimme* -julistuksen. Se sisälsi muun muassa vaatimukset valtalain toimeenpanemisesta, elintarviketilanteen parantamisesta, työttömyyden torjumisesta, kunnallislakien toimeenpanemista, kahdeksan tunnin työpäivää, torpparivapautusta sekä lahtarikaarteiksi kutsuttujen porvarillisten aseellisten joukkojen hajottamista.¹⁹

Jotta vaatimuksille saataisiin pontta, järjestivät SDP, vastikään perustettu Työväen Vallankumouksellinen Keskusneuvosto (TVK), Suomen Ammattijärjestö ja työväen järjestyskaartit suurlakon 14.11. alkaen. Lähes koko maahan levinnyt ja melkein koko maan teollisuuden pysäyttänyt viisi päivää kestänyt lakko oli hyvin väkivaltainen. Työväen punakaarti otti useilla paikkakunnilla järjestysvallan käsiinsä. Aseita he lainasivat venäläiseltä sotaväeltä. Levottomuuksien aikana kuoli yhteensä 34 ihmistä.

Lakko päätettiin lopettaa 19.11. sosialidemokraattien luvattua, että maahan perustettaisiin työväenhallitus. Vaikka sosialistihallitusta ei saatu, osa *Me Vaadimme* -julistuksen tavoitteista

---

¹⁷ Haapala 2009, 68; Hakalehto 1986, 326.

¹⁸ Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Eduskunta”.
<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema4.htm>> [luettu 11.5.2026];
Leino-Kaukiainen & Uino 1994, 203.

¹⁹ TA. *Me Vaadimme* -julistus.

saavutettiin. Eduskunta esimerkiksi vahvasti kansanvaltaiset kunnallislait ja kahdeksan tunnin työaikalain, jotka oli ehditty hyväksyä jo heinäkuussa. Lisäksi 15.11. saatiin aikaiseksi SDP:n, maalaisliiton ja nuorsuomalaisten itsenäisyysmielisten äänillä aikaan kompromissi, jonka mukaan eduskunta käyttäisi Suomessa toistaiseksi korkeinta valtaa.²⁰

Kun eduskunta oli julistettu Venäjän bolševikkivaltion itsenäiseksi, alkoi peitsenvääntö seuraavan senaatin kokoonpanosta. Marraskuun 24. päivänä eduskunnalle tehtiin kaksi esitystä uudeksi senaatiksi: porvariensa ehdottama oikeistolainen senaatti johtajanaan nuorsuomalaisen puolueen Pehr Evind Svinhufvud sekä sosialistien ehdottama vasemmistosenaatti johtajanaan SDP:n Oskari Tokoi.²¹ SDP:n linjanveto ”punaisen senaatin” muodostamiseksi ei kuitenkaan ollut niin yksioikoista. Merkittävä vähemmistö puolueessa olisi halunnut asettaa oman senaattinsa sivuttamalla eduskunnan kokonaan. Tämä näkökanta oli hävinnyt eduskuntaryhmän äänestyksen äänin 40–33 vain muutamaa päivää aiemmin.²²

Oikeiston ja vasemmiston puheenvuorot uudesta hallituksesta esittivät selvät näkökantaeronsa. Suomalaisen puolueen kansanedustaja Paavo Virkkunen ilmaisi 26.11. kantansa näin suorasukaisesti:

”[- -] maassamme harjoitettu sosialistinen hirmuvalta ollut tähdätty suorastaan tätä eduskuntaa vastaan. [- -] Ed. Tokoi ehdokastovereineen on halukas tätä taistelua eduskuntaa vastaan jatkamaan. Hän välittää vähän parlamentarismista, sillä [- -] hänen punainen senaattinsa ei omista eduskunnan enemmistön, vaan korkeintaan sen vähemmistön luottamusta. Punainen senaatti ei edusta mitään kansanvaltaa, vaan vähemmistövaltaa. [- -] vähemmistönä he ovat pääkaupungissa ja muualla maassa mellastaneet tavalla, joka on saattanut maan koko elämän täydelliseen häiriötilaan.”²³

Nuorsuomalaisen puolueen Anders Mikkola puolestaan varoitti, että jos punainen senaatti valittaisiin, sen tukena olevat punakaartit saisivat liikaa valtaa. Tällöin maan oikeusjärjestys ja kansalaisoikeudet voisivat heikentyä tai jopa kadota. Hän väitti, että punakaartit olivat poliittisella painostuksella ja laittomilla pidätyksillään rajoittaneet suomalaisten sanan- ja kokoontumisvapautta sekä henkilökohtaista koskemattomuutta. Hän ei voinut hyväksyä

²⁰ Haapala 2009, 68–70; Vares 2000, 233–234.

²¹ Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Kuka saa vallan?”. <<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/vko48.htm>> [luettu 11.11.2025].

²² Hakalehto 1986, 246–247.

²³ PTK I 1917 2. vp. Paavo Virkkunen 26.11.1917, 244–245.

ehdotettua punaista senaattia, koska ei luottanut sen kykyyn turvata lakia, ihmisten vapauksia ja yhteiskunnan vakautta.²⁴

Samalla mitalla annettiin takaisin vasemmalta. Esimerkiksi SDP:n Nestori Aronen huomautti, että ”Vallankumousliike on syntynyt työläisten vatsasta”, ja että ”Ne anarkistiset ilmiöt, mitä eräiden työläisten menettelyssä mahdollisesti on ollut huomattavissa, ne ovat teiltä kotoisin.” Hän siis näki työväen lakkoilun ja mielenosoitukset oikeiston syynä. Sen sijaan, että oikeisto olisi suostunut parantamaan työväen asemaa lakien kautta, se sen sijaan perusti suojeluskaarteja ”estämään työläisten lakkovapautta”. Osansa kritiikistä sai myös porvarien ehdotus senaatiksi sekä sen hallitusohjelma. Hän koki, että se ei sisältänyt konkreettisia toimia elintarve-, torppari- tai sosiaalipolitiikan saralla. Sen sijaan hän puolusti sosialidemokraattien ohjelmaa, joka tähtäsi työväenluokan välittömiin tarpeisiin, kuten elintarvejärjestelyihin, vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksiin sekä työttömyyden torjuntaan.²⁵

SDP:n Edvard Valpas-Hänninen kritisoi sitä, että oikeiston edustajat uskoivat uuden senaattijärjestelmän olevan turvallinen etteikä senaatti väärinkäyttäisi valtaa: ”[Senaattorit] tulisivat olemaan kaikki suuriruhtinaita, jotka yhteensä tulisivat käyttämään Suomen suuriruhtinaan valtaa”.²⁶ Porvarillisen senaatin alaisena eduskunta menettäisi todellisen vaikutusvaltansa. Valpas-Hänninen pelkäsi, että oikeiston senaatti voisi estää sille epämieluisien eduskunnan päätösten toimeenpanon, täydentää itse itseään, sekä halutessaan hajottaa eduskunnan ja järjestää uudet vaalit.

Näiden kahden ääripään välistä löytyi myös sovitteluvampia ratkaisuja kuten SDP:n Matti Paasivuoren ja ruotsalaisen kansanpuolueen Emil Schybergsonin puheenvuorot osoittavat. Paasivuori kritisoi sekä sosialistien että porvarien ehdottamia hallituslistoja. Tokoin esittämä sosialistien hallitus ei hänen mielestään pysyisi pystyssä ilman enemmistön tukea, mutta myöskään Svinhufvudin porvarillinen hallitus ei hänen mielestään voisi hallita muuten kuin sotaväen avulla ja aseistetuin poliisin voimin. Hänen mielestään ainoastaan kaikkien puolueiden yhteinen kokoomushallitus, voisi olla pysyvä ja hallita maata yli kuukauden. Hän nosti esiin, että kuinka edellisvuonna vallassa ollut Tokoin senaatti pystyi hallitsemaan maata ”viisi kuukautta ilman sotaväkeä ja ilman poliisia”.²⁷ Aivan puolueeton hänkään ei ollut, sillä hän syytti porvaristoa yhteiskunnallisten uudistusten jarruttamisesta ja kriisin kärjistämisestä

²⁴ Vp 1917 II - istunto 12 - puhe 15 (Antti Mikkola) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_012_015>

²⁵ PTK I 1917 2. vp. Nestori Aronen 26.11.1917, 246–254.

²⁶ Vp 1917 II - istunto 7 - puhe 34 (Hänninen-Walpas) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_007_034>

²⁷ PTK I 1917 2. vp. Matti Paasivuori 26.11.1917, 229–232.

sanoen porvarillisen politiikan olleen ”sokeaa kaikkien uudistusten vastustamista aina siihen asti, että tulee vallankumous, jolloin ne tulevat kaikki yhtäkaikaa”.

Emil Schybergsonin puhe on yhtä lailla sovitteleva kuin Paasivuoren, mutta käänteisesti. Hänkin pitäisi oikeisto–vasemmisto-koalitiota parhaimpana ratkaisuna, sillä se vastaisi paremmin eduskunnan koostumusta kuin puhtaasti sosialistinen tai porvarillinen senaatti. Sosialistinen senaatti ei hänen mielestään pystyisi hallitsemaan maata, sillä perusteella, että Tokoin edellinen senaatti ei pystynyt pitämään työväenliikettä ja punakaarteja kurissa. Hän argumentoi, että jos Tokoin senaatti muodostettaisiin uudelleen, se joutuisi heti antautumaan punakaartin painostuksen alla eikä se voisi säilyttää yhteiskunnallista järjestystä. Tämän vuoksi hän päätyi tukemaan Svinhufvudin senaattia.²⁸

Maalaisliitolla oli vaa’ankeijiasema uuden senaatin muodostamisessa keskisuurena 26 edustajan puolueena. Puolueen enemmistö yritti toimia sillanrakentajana sosialidemokraattien ja maltillisen oikeiston välillä. Maalaisliitto pyrki Suomen itsenäistymisen ajamisen ohella ohjata SDP:tä neuvotteluilla pois päin vallankumouksellisesta radikalismista. SDP ja maalaisliitto neuvottelivat marraskuun aikana yhteissenaatin nimittämistä eduskunnan äänestettäväksi. Suurlakon aikana työväen harjoittamat väkivaltaisuuDET saivat kuitenkin käännettyä yhteistyötä kannattaneiden maalaisliittolaisten päät ja lopettamaan hallitussuunnitelmat sosialistien kanssa. Vaikka kaikki puolueen kansanedustajat eivät kannattaneetkaan puhdasta oikeistosenaattia ilman yhtäkään sosialistijäsentä, päätyi eduskuntaryhmä näin lopulta kannattamaan Svinhufvudin senaattia.²⁹

Äänestys uudesta senaatista meni maalaisliiton takinkäänöstä huolimatta hyvin tiukille. Eduskunta antoi 26. marraskuuta tukensa Svinhufvudin senaatille äänin 100–80. Senaattiin kuului Svinhufvudin lisäksi yhteensä 11 senaattoria nuorsuomalaisesta ja suomalaisesta puolueesta, maalaisliitosta ja rkp:stä.³⁰ Svinhufvud tiivisti senaatin agendan esitellessään senaattorilistan eduskunnalle 24. marraskuuta:

---

²⁸ PTK I 1917 2. vp. Emil Schybergson 26.11.1917, 234–235.

²⁹ Hakalehto 1986, 321–335.

³⁰ PTK I 1917 2. vp. 26.11.1917, 260.

”Tärkein tehtävä, joka odottaa ensimmäistä Suomen Eduskunnan asettamaa senaattia on Suomen valtiollisen itsenäisyyden turvaaminen; Venäjän hallitus on menettänyt oikeuden pitää Suomea liitettynä Venäjän valtakuntaan. Sillä Venäjän keisarihallitus on loukannut Venäjän hallitsijain takaamaa Suomen oikeutta ja pyrkinyt tuhoamaan Suomen oikeusjärjestystä; vallankumouksen jälkeinen hallitus Venäjällä on taas osoittautunut kykenemättömäksi ylläpitämään sellaista pysyväistä valtiovaltaa, joka on kaiken yhteiskuntaelämän ehtona. Suomen kansa on sentähden sekä oikeutettu että velvollinen ottamaan kohtalonsa omiin käsiinsä.”³¹

Heti toimintansa aloittamisen jälkeen 27.11. Svinhufvudin senaatti alkoi valmistella Suomen itsenäistymistä bolševikkien käsiin joutuneesta Venäjältä.³² Joulukuun neljäntenä päivänä senaatti antoi eduskunnalle lausunnon ”Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteamisesta”.³³ Lausunto oli hyvin kielikuvallinen maalaten kuvaa Suomen ”vuosisataisesta vapaudenkaipuusta” ja ”sijasta maailman sivistyskansojen joukossa”.

Konkretiaa löytyi enemmän eduskunnan käsittelyyn annetusta asiakirjasta *Hallituksen esitys Suomen eduskunnalle Suomen hallitusmuodoksi*.³⁴ Siinä todettiin Suomen olevan tasavalta ja määriteltiin muun muassa Suomen valtioelimet, niiden tehtävät ja niiden väliset suhteet sekä kansalaisen oikeudet. Suomen lainsäädäntövaltaa käyttäisi eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa valtioneuvoston ja presidentin ollessa maan toimeenpanevat elimet. Ylin toimeenpaneva valta oli kuitenkin uskottu presidentille.

Vasemmisto ei aivan purematta senaatin ehdotusta niellyt. Esimerkiksi SDP:n Otto Wille Kuusinen kutsui sitä epäkansanvaltaiseksi. Vaikka hän ja SDP:n eduskuntaryhmä kannattivatkin Suomen itsenäisyyttä, hän koki, että ehdotus syrjäyttäisi valtalain ja marraskuun 15. päivänä tehdyn päätöksen luovuttaa maan korkein valta eduskunnalle. Hänen mukaansa, valta sen sijaan keskittyisi lait toimeenpanevalle hallitukselle. Lisäksi hän kritisoi presidentille annettavaa valtaa liian suureksi.³⁵

Nuorsuomalaisen puolueen Kaarlo Juho Ståhlberg oli eri mieltä. Kuusisen väite siitä, että itsenäisyysjulistus olisi kansanvallan vastainen ja johtaisi harvainvaltaan, oli Ståhlbergin mielestä perusteeton. Hän torjui anarkistisena käsityksen, jonka mukaan yhteiskunta voisi

³¹ PTK I 1917 2. vp. P. E. Svinhufvud 24.11.1917, 182.

³² Hentilä 2004, 99–100.

³³ PTK I 1917 2. vp. ”Hallituksen esityksiä tuodaan”;

”Hallituksen puheenjohtajan lausunto Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisesta” 4.12.1917, 310–11.

³⁴ AK I ja II osa 1917 2. vp. 9–33.

³⁵ PTK I 1917 2. vp. O. W. Kuusinen 5.12.1917, 348–355.

menestyä ilman selkeää toimeenpanevaa elintä. Ståhlbergin mukaan Suomen tulevaisuus, sekä sisäisen järjestyksen että ulkoisen turvallisuuden kannalta, edellyttäisi vahvaa ja vastuullista hallitusta, joka toimisi lakien ja eduskunnan valvonnan alaisena.³⁶

Kuudes päivä joulukuuta eduskunta kokoontui käsittelemään itsenäistymistä. Käsitellyssä olivat vastakkain viiden porvarillisen ryhmän kannattama ehdotus, joka perustui kahta päivää aiemmin annettuun esitykseen, ja sosialidemokraattien ehdotus. Sosialidemokraattien ehdotuksessa eduskunta olisi Suomen korkeimman valtiovallan haltija, ja että Suomen asema riippumattomana tasavaltana tulisi toteuttaa Suomen ja Venäjän edustajien välisen yhteisen neuvottelukunnan tekemällä sopimuksella. Porvarillisten ryhmien ehdotus voitti äänin 100–88.³⁷ Heti äänestyksen jälkeen SDP:n työväenaktiivi Eetu Salin³⁸, puoluetoveriensa Edvard Valpas-Hännisen ja Samuel Häkkisen kannattamana, ilmaisi vastalauseen äänestyksen tuloksesta.³⁹

Kyseessä oli tosin vasta itsenäisyysjulistus. Seuraavaksi Suomen tuli hakea itsenäisyydelle tunnustusta muista maista. Senaatti koetti ensin saada tunnustuksen lännestä: muilta pohjoismailta, Saksalta sekä maailmansodan ympärysvalloilta Ranskalta, Iso-Britannialta ja Yhdysvalloilta. Mikään näistä ei toteutunut, sillä ne eivät olleet valmiit tunnustamaan Suomea, ennen kuin Venäjä olisi tehnyt sen ensin. Senaatti toivoi jouluun asti, että bolševikit menettäisivät valtansa Venäjällä. Kun näin ei käynyt, täytyi senaatin taipua hakemaan itsenäisyyden tunnustamista neuvostohallitukselta. Svinhufvudin Pietariin johtama valtuuskunta sai neuvostohallituksen itsenäisyystunnuksen Leniniltä lopulta 31.12.⁴⁰

---

³⁶ PTK I 1917 2. vp. K. J. Ståhlberg, 6.12.1917, 370–371.

³⁷ PTK I 1917 2. vp. ”Suomen itsenäisyyden tunnetuksi saattaminen – Äänestys ja päätös” 6.12.1917, 366.

³⁸ Kansallisbiografia. Eetu Salin.

<<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henki/4440>> (vaatii käyttölisenssin) [luettu 28.11.2025].

³⁹ PTK I 1917 2. vp. Eetu Salin, Edvard Valpas-Hänninen & Samuel Häkkinen 6.12.1917, 367.

⁴⁰ Hentilä 2004, 100–103.

3. Järjestysvalta syntyy mellakoiden keskellä

Maaliskuun vallankumouksen jälkeen Suomessa ei ollut kunnollista järjestysvaltaa, kun sekä Venäjän väliaikainen hallitus että suomalaiset kansalaiskokoukset erottivat keisarivallan aikaisia poliisivoimia suurimmissa kaupungeissa.⁴¹ Syntyneeseen valtatyhjiöön perustettiin paikallisia järjestysjoukkoja. Sekä työväestöllä että oikeistolla oli omat järjestönsä: järjestyskaartit, myöhemmin nimeltään punakaartit, ja suojeluskunnat.⁴²

Senaatin itsenäisyysjulistuksen hyväksymisen jälkeen eduskunnassa aloitettiin toden teolla pohtia, miten ja millainen järjestysvalta Suomeen pitäisi luoda. Nuorsuomalaisen puolueen Anders Mikkolan aloitteen ”Maan sotalaitoksen voimaansaattamista ja esityksen antamista kansanmiliisin aikaansaamiseksi” käsittelyn avaavassa puheenvuorossa 7.12. Mikkola sanoi, että Suomen on kyettävä puolustamaan omaa valtiollista asemaansa asevoimien avulla. Yksittäisten kansalaisryhmien aseistautuminen oli hänen mielestään vaarallista, ja hän arvioi, että se voisi johtaa sisällissotaan. Turvallisuustyhjiön poistamiseksi Mikkola esitti ratkaisuksi vuoden 1878 yleisen asevelvollisuuslakiin perustuvan sotalaitoksen, niin sanotun kansanmiliisin, perustamista väliaikaiseksi toimenpiteenä. Sen avulla olisi mahdollista riisua aseista sekä punaiset että valkoiset kaartit ja palauttaa maahan järjestys.⁴³ Vuoden 1878 lain mukaan asevoimat olivat senaatin vallan alaisia.⁴⁴

Vasemmistossa oltiin eri linjoilla. SDP:n Eetu Salin muun muassa argumentoi, että asevelvollisuus tulisi Suomelle liian kalliiksi. Niillä kymmenillä miljoonilla markkoilla, jonka armeijan ylläpito vuosittain kustantaisi, voitaisiin mieluummin käyttää elintarvikkeiden ostamiseen köyhälle kansalle.⁴⁵ Anni Huotari oli samaa. Työläisnaisten valtuuttamana hän moitti porvaristoa myös siitä, että he olivat luomassa sotalaitosta samaan aikaan, kun ulkomailla riehui kauhea sota. Työläisnaiset kärsivät sodassa eniten menettäen sille poikansa

---

⁴¹ Haapala 2009. 62; Tampereen yliopiston historiatieteen laitos. ”Järjestysvalta horjuu Suomessa”. <<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema5.htm>> [luettu 1.12.2025]; Tampereen yliopiston historiatieteen laitos. <<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema14.htm>> [luettu 1.12.2025]; *Yle* 2017. ”Kahdeksan tunnin työpäivä saavutettiin sata vuotta sitten yhdessä päivässä – aseella uhaten” <<https://yle.fi/a/3-9595797>> [luettu 30.11.2025].

⁴² Tikka 2018, 83–84.

⁴³ PTK I 1917 2. vp. Anders Mikkola 7.12.1917, 404–406.

⁴⁴ Asevelvollisuuslaki 1878.

<<https://agricolaverkko.fi/vintti/julkaisut/historiakone/dokumentti.php?id=580>> [viitattu 28.11.2025].

⁴⁵ PTK I 1917 2. vp. Eetu Salin 7.12.1917, 416–418.

ja puolisonsa, kun taas varakkaat miehet voivat ostaa poikansa asepalveluksesta vapaaksi tai toivoa heille upseerinpaikkoja.⁴⁶

Yrjö Sirolan mielestä militarismi ei ollut koskaan ollut kansojen hyväksi. Se oli ollut vain hallitsevien luokkien väline heidän omien etujensa ajamiseen. Sirolan mukaan maata uhkaavat vaarat olivat johtuneet pikemminkin porvariston harjoittamasta yhteiskunnallisten uudistusten jarruttamisesta, ei asevoimien puutteesta. Yhteiskunnan sisäinen vihollinen oli omistava luokka, joka oli systemaattisesti kaventanut kansan vapautta ja joka nyt pyrki aseistautumaan työväkeä vastaan. Sirola torjui asevelvollisuuden ja kansanmiliisin, sillä ne loisivat hänen mielestään pysyvän militaristisen järjestelmän, joka sijoittaisi sotilaallisen vallan porvarillisen upseeriston käsiin. Sosialidemokraatit voisivat tarttua aseisiin vain todellisen demokratian, kansalaisvapauksien ja merkittävien yhteiskunnallisten uudistusten puolustamiseksi, tai tilanteessa, jossa Suomea uhkaisi jokin ulkoinen, taantumuksellinen uhka, joka ”yrittäisi tuhota Suomen työväen saavuttamia oikeuksia ja vapauksia”.⁴⁷

Feliks Kellosalmi puolestaan esitti, että porvarilliset järjestysjoukot, ”lahtarikaartit”, eivät olisi puolueettomia turvallisuusvoimia, vaan ne oli perustettu työväestöä vastaan. Hän väitti, että suojeluskuntien tarkoituksena ei ollut ollut vain ylläpitää järjestystä, vaan myös estää työväenliikkeen toimintaa ja tarvittaessa käyttää väkivaltaa sitä vastaan. Kellosalmen mukaan porvaristo oli itse osaltaan kärjistänyt yhteiskunnallisia levottomuuksia aseistautumalla ja suhtautumalla työväkeen vihamielisesti. Siksi hän tulkitsi, että porvarienväen puhe suojeluskuntien ylläpitämästä järjestyksestä ”vierasmaalaisten väkivallantekojen estämistä varten, on valhemantteli”, sillä se käytännössä johtaisi työväen painostamiseen.⁴⁸

Maalaisliiton Vilkku Joukahainen kannatti voimakkaasti puolustuslaitoksen perustamista. Ilman armeijaa ei pienillä mailla, kuten Suomella, olisi minkäänlaisia mahdollisuutta säilyttää itsenäisyyttään suurvaltojen välisessä puristuksessa. Vasemmisto sai häneltä kritiikkiä kaksinaismoralismista: vaikka he vastustivat militarismia, pitivät he samalla kiinni omista aseellisista joukoistaan.⁴⁹ Samoilla linjoilla oli rkp:n Emil Hästbacka. Hänen mielestään sosialistien antimilitarismi oli valikoivaa. Kotimainen armeija heikentäisi vasemmiston mahdollisuuksia käyttää väkivaltaa poliittisena painostuskeinona.⁵⁰ Kumpikaan heistä ei ollut

⁴⁶ PTK I 1917 2. vp. Anni Huotari 11.12.1917, 438.

⁴⁷ PTK I 1917 2. vp. Yrjö Sirola 7.12.1917, 411–416.

⁴⁸ Vp 1917 II - istunto 2 - puhe 49 (Feliks Kellosalmi) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_002_049>

⁴⁹ PTK I 1917 2. vp. Vilkku Joukahainen 21.12.1917, 879–882.

⁵⁰ PTK I 1917 2. vp. Emil Hästbacka 11.12.1917, 442–444.

varsinaisesti militarismien ystävä, mutta he myönsivät sotalaitoksen olevan välttämätön paha, jota tarvitaan yhteiskunnan koossa pitämiseksi.

Keskustelu järjestyslaitoksesta kiihtyi entisestään, kun Turussa käynnistyi 16.12. noin kaksi päivää kestänyt mellakka, joka sai alkunsa kaupungin epävirallisen miliisin, Turun punakaartin palkanmaksun keskeyttämisestä. Turun kaupunginvaltuusto ja Suomen senaatti olivat aiemmin kuussa kieltäytyneet maksamasta miliisille palkkoja, minkä seurauksena se meni lakkoon. Turun jäädessä ilman järjestyksenvalvontaa kaupunki koki joukkoväkivallan aallon. Sen aikana useita kauppiaa ryöstettiin ja keskeisiä rakennuksia otettiin haltuun. Ryöstelijöiden joukossa oli kerrottu nähdyin sotilaspukuisia henkilöitä ja punakaartilaisia.

Porvarillinen lehdistö näki mellakan osoituksena siitä, että työväenliikkeen aseelliset joukot muodostivat todellisen uhan Suomen sisäiselle järjestykselle. Tapahtuma oli omiaan antamaan lisäperusteita oikeiston vaatimuksille luoda valtiollinen, punakaarteista riippumaton järjestysvalta. Työväenlehtien kirjoitukset tuomitsivat mellakat, mutta syyttivät kuitenkin ensisijaisesti porvaristoa sen syntymisestä. Mikseivät he olleet ratkaisseet Turun miliisikysymystä ajoissa?⁵¹

Mikkola jätti mellakasta 17. joulukuuta senaatille välikysymyksen yhdessä yhteensä yhdeksän suomalaisen puolueen ja rkp:n kansanedustajan kanssa.⁵² Seuraavana päivänä eduskunnalle esittämässään vastineessaan senaatin sisäasiaintoimituskunnan päällikkö Arthur Castrén ja sekä johtaja Svinhufvud toivoivat hartaasti, että eduskunta kannattaisi hallitusta ”vankan, tehokkaan järjestysvallan” luomisessa, jotta pystyttäisiin ehkäisemään Turun mellakan kaltaisia tapahtumia. Lisäksi korostettiin, että muut valtiot tuskin tunnustavat Suomen itsenäisyyttä, mikäli maassa ei ole järjestystä.⁵³

Castrénin ja Svinhufvudin kanssa samalla linjalla oli suomalaisen puolueen Paavo Virkkunen. Hän perusteli Suomen tarvetta omalle sotalaitokselle huomauttaen, että kyseessä oli juuri itsenäistynyt valtio. Virkkusen mukaan ilman järjestysvaltaa valtio ei voisi toimia uskottavasti, koska muut valtiot ja oman maan sisäiset levottomuudet voisivat horjuttaa sitä.

---

⁵¹ *Helsingin Sanomat* 2018. ”Turun ’kauhun yöstä’ levisi joukkoväkivallan aalto, jonka venäläiset joutuivat nujertamaan – sisällissota syttyi vain kuukautta myöhemmin”.

<<https://www.hs.fi/suomi/art-2000005532153.html>> [luettu 19.11.2025]

⁵² PTK I 1917 2. vp. ”Välikysymys Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen johdosta”. 17.12.1917, 589.

⁵³ PTK I 1917 2. vp. ”Vastaus välikysymykseen, joka koskee Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä”. 18.12.1917, 601–605.

Järjestysvalta voisi toimia kansaa yhdistävänä tekijänä. Kun eri yhteiskuntaluokkien nuoret miehet palvelevat yhdessä, he voisivat oppia näkemään toisensa saman kansan jäseninä.

Hän vertasi aseellista järjestysvaltaa lääkärin käyttämään myrkkyyn: aseet ovat vaarallisia väärissä käsissä, mutta oikein käytettynä ne voivat estää suurempaa vahinkoa. Hän uskoi, että vaikka pitkän aikavälin tavoitteena tulisi olla rauha, jossa aseita ei enää tarvittaisi, tuona hetkenä hän piti sotalaitosta välttämättömänä osana valtion järjestystä ja turvallisuutta.⁵⁴

Tammikuun 12. päivä päädyttiin tilanteeseen, jossa vastakkain olivat rkp:n Rabbe von Wreden ehdotus sekä SDP:n Matti Airolan ehdotus. Wreden ehdotuksessa eduskunta ”oikeuttaa hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan”. Airolan ehdotuksen mukaan senaatti muodostaisi aseistetun ja koulutetun järjestyksenpitovoiman, jonka kokoonpanoa ja käyttöä valvoo komitea, johon eduskunta valitsee kolme sosialistia ja kolme porvaria. Aseellista voimaa saa käyttää vain, jos komitean enemmistö hyväksyy sen. Von Wreden ehdotus voitti äänestyksen äänin 97–85.⁵⁵

SDP:n kansanedustajat eivät olleet ollenkaan mielissään tästä päätöksestä. Esimerkiksi Yrjö Sirola lausui ”[- -] jos tämän perusteella porvarillisia kaarteja perustetaan ja laillistutetaan, työväestö siitä huolimatta tulee pitämään niitä luokkakaarteina, vain entistä vaarallisempina”.⁵⁶ Evert Eloranta katsoi ”[- -] että eduskunta tällä päätöksellä on pyrkinyt virittämään luokkasotaa ilmiliikkiin”.⁵⁷ Tiukkasanaisin oli ehkä SDP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja⁵⁸ Johannes Vuoristo. Hän totesi koko sosiaalidemokraattisen ryhmän nimissä, että ”Suomen porvarillinen hallitus ja eduskuntaryhmät [- -] ovat luoneet luokkasotajoukon, joka on tähdätty Suomen työväkeä vastaan” ja että se on ”ilmeisenä sodan julistuksena Suomen työtätekevälle väestölle”.⁵⁹ He eivät olleet väärässä. Työväestönjärjestöt reagoivat voimakkaasti järjestämällä ympäri maata sotalaitosta vastustavia mielenosoituksia ja julkaisten useita kymmeniä vastalauseita sanomalehdissä.⁶⁰

⁵⁴ Vp 1917 II - istunto 34 - puhe 69 (Paavo Virkkunen) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_034_069>

⁵⁵ PTK I 1917 2. vp. ”Lujan järjestysvallan luominen – Äänestykset ja päätökset”. 12.1.1917, 943.

⁵⁶ PTK I 1917 2. vp. Yrjö Sirola 12.1.1917, 943–944.

⁵⁷ PTK I 1917 2. vp. Evert Eloranta 12.1.1917, 944.

⁵⁸ Eduskunta, ”Kansanedustaja Johannes Vuoristo”.

<<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911775.aspx>> [luettu 22.11.2025].

⁵⁹ PTK I 1917 2. vp. Johannes Vuoristo 12.1.1917, 944.

⁶⁰ Rinta-Tassi 1989, 69.

Kolme päivää myöhemmin senaatti nimitti Venäjän asevoimista lokakuun vallankumouksen jälkeen eronneen kenraaliluutnantti Carl Gustaf Emil Mannerheimin sotilaskomitean puheenjohtajaksi. Sitä seuraavana päivänä Mannerheim sai senaatilta valtuudet järjestää suojeluskunnat hallituksen joukoiksi. Svinhufvud määritteli Mannerheimin tehtäväksi järjestyksen palauttamisen maahan. Katsottiin, että oikeiston oli valmistauduttava punakaartien kapinaan.⁶¹

Uhka oli todellinen, sillä punakaartien yhteenlaskettu vahvuus oli tuossa vaiheessa jo noin 10 000 kivääriä ja 30 000 miestä.⁶² Senaatti julisti suojeluskunnat 25.1. hallituksen joukoiksi.⁶³

---

⁶¹ Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Mannerheim saa tehtävän”.
<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/v18v3.htm>> [luettu 20.11.2025].

⁶² Haapala 2009, 79.

⁶³ Hentilä 2004, 105.

4. Venäläissotilaat –

Kohtalona karkotus vai vallankumouksen voimavaraksi?

Heti maaliskuun vallankumouksen jälkeen Suomessa vallitsi hyvin iloinen mieliala. Juhlallisuuksiin osallistui niin porvareita kuin työväkeä. Vallankumousjuhlinnan johtajina toimi venäläisiä sotilaita. Suomen väestön ja sotilaiden välillä ei esiintynyt juurikaan erimielisyyksiä.⁶⁴ Vallankumouksen myötä Suomeen sijoitettujen yksiköiden kuri kuitenkin pian romahti.⁶⁵ Heti maaliskuun 16.–17. päivänä Helsingissä tapahtui Venäjän laivaston matruusien kapina. Kymmeniä upseereita sai surmansa, kun miehistö kosti ankaraa kuria pitänyttä päällystöään kohtaan.⁶⁶

Osa venäläisistä sotilaista syyllistyi pitkin vuotta erilaisiin rikoksiin, tappeluihin, varkauksiin ja jopa murhiin. Sotilaiden mielivaltaisuuksista kirjoitettiin kauhistellen varsinkin porvarillisissa lehdissä. Osa työväestöstä hyödynsi sotilaita aseellisesti joidenkin poliittisten tavoitteidensa, kuten kahdeksan tunnin työajan saavuttamisessa. Venäläisiä sotilaita oli työväen tukena myös marraskuun yleislakossa joillakin paikkakunnilla.⁶⁷

Useissa oikeiston eduskuntapuheenvuoroissa oltiin huolestuneita tai vihoissaan siitä, kuinka sosialistit olisivat juonineet yhdessä työväenjärjestöjen ja ”venäläisten pistinten” kanssa syrjäyttääkseen eduskunnan ja yrittääkseen saada ja ylläpitää omaa poliittista valtaansa.⁶⁸ Suuri osa venäläisistä sotilaista tehdyistä maininnoista koski joulukuista mellakkaa Turussa. Muun muassa nuorsuomalaisen Anders Mikkola väitti paikalle järjestystä pitämään tulleiden venäläissotilaiden olleen ryöstelijöiden apureina.⁶⁹ Saman asian käsittelyn yhteydessä rkp:n Ernst Estlander syytti sosialidemokraatteja yhteistyöstä Venäjän ääriivasemmistolaisten sekä venäläisten aseiden ja venäläisten sotilaiden ”raaimpien ainesten” tukemien punakaartien kanssa.⁷⁰

⁶⁴ Karemaa 1998, 41–42; *Yle* 2017. ”Kun Suomesta tuli Suomi osa 3 – maaliskuun vallankumous: murha-aalto Helsingin jäillä”. <<https://yle.fi/a/3-9501351>> [luettu 22.11.2025].

⁶⁵ Rauanheimo 1950, 164–165.

⁶⁶ Karemaa 1998, 43–46.

⁶⁷ *Ibid.* 50–53, 63–64; *Yle* 2017. ”Kahdeksan tunnin työpäivä saavutettiin sata vuotta sitten yhdessä päivässä – aseella uhaten” <<https://yle.fi/a/3-9595797>>

⁶⁸ Esim. PTK I 1917 2. vp. Juho Kokko 21.12.1917, 746–748; Taavetti Heimonen 9.1.1918, 800–801;

Pekka Pennanen 11.1.1918, 870–871; Vp 1917_II - istunto 6 - puhe 22 (Lauri Ingman)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_006_022>

⁶⁹ PTK I 1917 2. vp. Anders Mikkola 18.12.1917, 614–617; *Helsingin Sanomat* 20.1.2018,

”Turun ’kauhun yöstä’ levisi joukkoväkivallan aalto, jonka venäläiset joutuivat nujertamaan – sisällissota syttyi vain kuukautta myöhemmin”.

⁷⁰ PTK I 1917 2. vp. Ernst Estlander 20.12.1917, 662–663.

Nuorsuomalaisten Tekla Hultin mukaan Suomen elintarvikepulan yksi pääsyistä oli venäläinen sotaväki, joka kulutti suuren osan maan niukoista elintarvikkeista:

”[- -] venäläinen sotaväki maassamme kuluttaa yhtä paljon lihaa kuin koko siviiliväestö yhteensä liikekeskuksissa. Tunnettua myös on että talollisten on täytynyt riistämättömistä varoistaan luovuttaa heiniä sotaväen tarpeisiin ja usein on tapahtunut, että näitä vaatimuksia on säästetty väkivallan uhalla.”⁷¹

Nuorsuomalaiset, nekin, jotka olivat vielä aiemmin voineet tehdä yhteistyötä sosialidemokraattien kanssa, alkoivat kääntyä mielipiteissään kohti oikeistoa nähtyään punakaartin veljeilyn ja väkivaltaisen aseellisen yhteistyön venäläisten sotilaiden ja bolševikkien kanssa suurlakon aikana.⁷² Pekka Ahmavaara uskoi venäläisten jopa johdattelevan työväkeä tarkoituksellisesti harhaan:

”[--] enkä usko työväestöstä niin paha, että se olisi sellaisiin toimiin ryhtynyt, ellei sitä olisi eksytetty. Se on valmistettu työväen leirissä valheellisilla uskotteluilla, kuinka sitä muka uhataan muiden kansalaisten puolesta. Uskon, että tässä on musta käsi idästäkin mukana. Kaikki ne surkeat tapahtumat, mitä venäläisen sotaväen puolelta on tapahtunut täällä, osoittavat, ettei siellä ole provokaattoreista puutetta”⁷³

Myös maalaisliiton yhteistyö sosialistien kanssa hiipui, kun puolueen kansanedustajat näkivät minkälaiseen väkivaltaisuuteen työväenjoukot olivat suurlakon aikana kykeneviä. Puolueen johtohahmoihin kuulunut Santeri Alkio väitti sosialidemokraattien tehneen järjestelmällistä, kulussientakaista yhteistyötä elintarviketakavarikoita harjoittaneen venäläisen sotaväen kanssa⁷⁴

Venäläisten sotilaiden ja työväestön yhteistyö ei kuitenkaan ollut niin yksioikoista kuin väitettiin. Suurin osa työväestöstä ei hyväksynyt venäläisten käytöstä. Myöskään suurinta osaa Suomessa vuodenvaihteessa 1917–18 olleesta noin 40 000:sta sotilaasta ei kiinnostanut osallistua Suomen sisäisiin asioihin.⁷⁵ Vain 2000–3700 vallankumouksellista Venäjän keisarillisen armeijan sotilasta oli mukana punakaartien joukoissa sisällissodan aikana.⁷⁶

Osa SDP:n kansanedustajista oli tutustunut maaliskuun vallankumouksen jälkeen bolševikkien kirjoituksiin, joita suomalaiset työväenlehdet olivat alkaneet jakaa

⁷¹ Vp 1917 II - istunto 41 - puhe 10 (Tekla Hultin) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_041_010>

⁷² Vares 2000, 234.

⁷³ PTK I 1917 2. vp. Pekka Ahmavaara 20.12.1917, 688.

⁷⁴ Vp 1917 II - istunto 18 - puhe 43 (Santeri Alkio) <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_018_043>

⁷⁵ Tikka 2018, 72; Hentilä 2004, 105.

⁷⁶ Tikka 2018, 84.

venäläistämiskauden sensuurin poistuessa. Muutama Venäjän bolševikkipuolueeseen kuulunut suomalainen piti yhteyttä SDP:n vasemmistosiiven johtajiin, jotka myös itse tapasivat Leniniä henkilökohtaisesti vuoden 1917 aikana.⁷⁷

Tämän tutkimuksen kolmesta kiistakysymyksestä tämä jakoi mielipiteitä eniten puolueen sisällä. Yrjö Sirola sanoi, ettei Venäjän joukkoja tulisi olla Suomen alueella rauhan aikana. Hän kuitenkin argumentoi, että Venäjän Suomessa olevat sotilaat kuitenkin suojelevat vallankumouksellista Pietaria ja koko Venäjän vallankumousta. Jos nämä joukot poistettaisiin maasta liian nopeasti, voisi syntyä tilanne, jossa jokin toinen valtio pääsisi hyökkäämään Suomen kautta Pietariin ja murskaamaan vallankumouksen. Sirola ajatteli, että mikäli Venäjän vallankumous kukistuisi, myös Suomen itsenäisyys joutuisi vaaraan.⁷⁸

Eetu Salin ei pitänyt oikeiston syytöksistä, joissa sosialidemokraattien sanottiin toimivan venäläisten kanssa Suomen itsenäisyyttä vastaan. Hän toivoi, etteivät venäläissotilaat jäisi Suomeen ja että ne siirtyisivät mahdollisimman pian rajan taakse. Salin piti oikeiston väitteitä tekopyhänä, koska oikeisto oli toivonut saksalaisten joukkojen tuloa Suomeen kukistamaan sosialidemokraatit.⁷⁹ Oskari Tokoi taas muistutti, kuinka porvaristo oli käyttänyt vieraan vallan apua hyväkseen, kun eduskunta hajotettiin ja venäläiset sotilaat estivät sen kokoontumisen.⁸⁰

Ottaen huomioon, kuinka paljon jotkin SDP:n kansanedustajista olivat yhteydessä Venäjän uuteen bolševikkihallintoon, näkyi se yllättävän vähän heidän puheenvuoroissaan. Bolševikit jopa lähettivät Pietarista punakaarteille aseita, jotta nämä ottaisivat vallan työläisille myös Suomessa. Mikäli myös Suomi olisi muuttunut proletariaatin hallitsemaksi alueeksi, Venäjän pääkaupungin puolustaminen ulkoista hyökkäystä vastaan olisi paljon helpompaa.⁸¹ Lenin patisti sosiaalidemokraatteja ryhtymään vallankumoukseen useaan kertaan.⁸²

Kenties sosialistit eivät halunneet paljastaa korttejaan. Olisi varmasti ollut paljon hankalampaa esimerkiksi saada maalaisliitolta tukea yhteissenaatin muodostamiseksi tai ääniä edes oman, punaisen senaattorilistan taakse, mikäli veljeily bolševikkien kanssa olisi ollut yleisessä tiedossa. SDP tiesi varsin hyvin, kuinka kommunisminvastaisia muut puolueet

⁷⁷ Rinta-Tassi 1989, 30–32.

⁷⁸ PTK I 1917 2. vp. Yrjö Sirola, 7.12.1917, 411–416.

⁷⁹ PTK I 1917 2. vp. Eetu Salin, 24.11.1917, 187–190.

⁸⁰ Vp 1917_II - istunto 12 - puhe 3 (Oskari Tokoi). <http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_012_003>

⁸¹ Ilta-Sanomat 25.1.2018. *Uutuuskirja sisällissodasta: Venäjän ja Saksan peli yllätti Suomen vallankumouksen suunnittelijat.* <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005537696.html>> [luettu 11.5.2026].

⁸² Soikkanen 1975, 243–244, 248, 255.

olivat. Olihan nyt kuitenkin saatu aikaiseksi puolueelle tärkeät uudistukset kunnallislakiin sekä 8 tunnin -työaikalaki. Paljastamalla avoimen ystävyyssuhteen itänaapuriin olisi SDP ampunut itseään pahasti jalkaan. Toisaalta, kun nämä uudistukset oli saavutettu, sosiaalidemokraatit joutuivat tosiasiallisessa vallankäytössä paitsioon aina vallankumouksen alkamiseen asti, joten avoimempi viestintä tässä suhteessa tuskin olisi enää sosialistien asemaa merkittävästi heikentänyt. Yhteistyö bolševikkien kanssa ei myös selvästikään pysynyt aivan salaisena esiin nostamistani oikeiston puheenvuoroista päätellen.

5. Johtopäätökset

Tutkimusaineisto vahvisti olettamukseni syvästä kuilusta oikeiston ja vasemmiston välillä Suomen itsenäistymisen kynnyksellä. Ristiriita näkyi kaikissa kolmessa tutkimuksen pääkysymyksessä.

Kiistakysymys ylimmästä valtiovallasta yhdistyi poliitikoiden puheissa suoraan pelkoon vastapuolen muodostamasta diktatuurista. Oikeiston näkökulmasta valtiollinen vakaus edellytti vahvaa toimeenpanevaa hallintoa, joka kykenisi ylläpitämään järjestystä ja turvaamaan Suomen itsenäistymisen. Erityisesti nuorsuomalaisten ja suomalaisen puolueen puheenvuoroissa korostui ajatus siitä, ettei valtio voinut toimia ilman vahvaa hallitusta ja laillista auktoriteettia.

Sosialidemokraatit korostivat eduskunnan asemaa ylimpänä vallankäyttäjänä ja suhtautuivat epäluuloisesti kaikkiin yrityksiin siirtää valtaa senaatille tai presidentille.

He pelkäsivät oikeiston pyrkivän kaventamaan kansanvaltaa ja rakentamaan porvarillisen vallankäyttöjärjestelmän, jossa työväestön vaikutusmahdollisuudet jäisivät vähäisiksi.

Kumpikaan poliittinen leiri ei kuitenkaan ollut täysin yhtenäinen. SDP:n eduskuntaryhmän sisällä osa olisi ollut valmis ohittamaan parlamentarismien vallankumouksen hyväksi, kun taas osa pyrki kompromisseihin. Myös oikeiston sisällä esiintyi sovittelevia äänenpainoja, jotka kannattivat oikeiston ja vasemmiston yhteishallitusta. Maltilliset puheenvuorot jäivät kuitenkin vähitellen marginaaliin kärjistyvän yhteiskunnallisen tilanteen sekä työväen ja porvariston kärjistyvän vastakkainasettelun kasvaessa.

Järjestysvaltakysymys osoittautui tutkimuksessa kenties kaikkein tulenarimmaksi aiheeksi. Oikeistolle valtiollinen järjestyslaitos ja suojeluskunnat olivat välttämättömyys anarkian torjumiseksi ja itsenäisyyden turvaamiseksi. Aseellinen järjestysvalta näyttäytyi heille ennen kaikkea valtion olemassaolon edellytyksenä. Ilman omaa armeijaa tai keskitettyä järjestyslaitosta Suomi olisi ollut heidän mukaansa altis sekä sisäiselle sekasorrolle että ulkoisille uhille.

Vasemmisto puolestaan tulkitsi porvarillisen järjestysvallan yritykseksi aseistaa yhteiskunnan omistavat luokat työväkeä vastaan. Sosialidemokraattien puheenvuoroissa korostui kokemus suojeluskunnat luokkajärjestöinä, jotka oli suunnattu työväenluokkaa vastaan. Svinhufvudin senaatin päätös perustaa senaatin alainen järjestysvalta maahan oli monille vasemmiston edustajille suoranainen ”punainen vaate” ja viimeinen niitti käsitykselle, ettei heidän ollut

enää mahdollista saavuttaa yhteiskunnallisia tavoitteitaan parlamentarismien, vaan aseellisen kapinan, kautta.

Turun mellakan kaltaiset levottomuudet vain vahvistivat kummankin osapuolen ennakkoluuloja: oikeisto näki työväen mielenosoituksissa, elintarviketakavarikoissa ja aseistautumisessa tarpeen isommalle kurille, vasemmisto koki porvariston provosoivan työväen väkivaltaan kieltäytymällä sosiaalisista uudistuksista saaden näin tekosyyntä oman aseistetun joukon perustamiseksi.

Myös suhtautuminen venäläiseen sotaväkeen noudatti samanlaista jakolinjaa. Oikeisto käytti venäläisten sotilaiden läsnäoloa ja kurittomuutta yhtenä argumenttina omien valtiollisten asejoukkojen kokoamiselle ja laillistamiselle. Erityisesti marraskuun suurlakon jälkeen venäläisten sotilaiden ja punakaartien yhteistyö alkoi oikeiston puheissa näyttäytyä suoranaisten kansallisen olemassaolon uhkana.

Sosialidemokraattien suhde venäläisiin oli paljon monisyisempi. Vaikka julkisissa puheenvuoroissa toivottiin sotilaiden poistumista maasta, kulisien takana sosialistit hieroivat yhteistyötä bolševikkien kanssa luoden pohjaa tulevalle vallankumousyritykselle. Näyttäisi siltä, että sosialidemokraatit pyrkivät tietoisesti hillitsemään julkista bolševikkimyönteisyyttään, jotta yhteistyö muiden puolueiden kanssa ei olisi täysin mahdotonta.

Kokonaisuudessaan sekä oikeisto että vasemmisto pyrkivät puheissaan esittämään oman toimintansa puolustettavana ja oikeutettuna, vastapuolen toiminnan taas uhkaavana ja laittomana. Oikeisto vetosi argumenteissaan laillisuuteen ja järjestykseen, sosialidemokraatit korostivat kansanvaltaa, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja työväestön ja köyhälistön aseman parantamista. Molemmat osapuolet kokivat puolustavansa tavallaan kansaa ja demokratiaa.

Jatkossa tätä aihetta voisi tutkia lisää esimerkiksi vertaamalla eduskuntapuheenvuoroja puolueiden sanoma- ja puoluelehtikirjoitteluun sekä paikallistason, kuten kunnanvaltuustojen, toimintaan. Vertailu voisi paljastaa, erosiko puolueiden muu julkinen viestintä siitä retoriikasta, jota käytettiin eduskunnassa. Olisi kiinnostavaa tutkia, oliko paikallistasolla havaittavissa yhtä ehdottomia mielipiteitä vai oliko siellä enemmän yhteistyöpohjaa oikeiston ja vasemmiston välillä.

Myös joidenkin kansanedustajien henkilökohtaisia verkostoja ja yhteyksiä, esimerkiksi venäläisiin vallankumouksellisiin tai punakaarti- tai suojeleuskuntatoimijoihin, voisi tarkastella lähemmin, jotta heidän näkökantojaan ymmärtäisi paremmin.

Tämän tutkimuksen voisi toteuttaa myös laajempaa kvantitatiivisena analyysinä suuremmalla aineistolla. Sen sijaan, että keskityttäisiin valikoituihin puheenvuoroihin, voitaisiin esimerkiksi tietokoneavusteisesti analysoida koko eduskunnan pöytäkirja-aineisto kyseiseltä ajanjaksolta. Tällöin voitaisiin paremmin tunnistaa ja löytää kansanedustajien puheenvuorojen teemoja sekä argumentoinnin ja mielipiteiden kehitystä.

Lähteet

Alkuperäislähteet

Työväen arkisto (TA), Helsinki.

HH2.4

H2

1917

Me vaadimme -julistus

Toiset valtiopäivät 1917, asiakirjat ensimmäinen ja toinen osa.

Helsinki: Suomen senaatin kirjapaino, 1918.

”Hallituksen esitys Suomen Eduskunnalle Suomen Hallitusmuodoksi”, 1–25.

Toiset valtiopäivät 1917, pöytäkirjat. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino, 1918.

Puheenvuorot

P. E. Svinhufvud 24.11.1917, 182.

Eetu Salin, 24.11.1917, 187-190.

Matti Paasivuori 26.11.1917, 229–232.

Emil Schybergson 26.11.1917, 234–235.

Paavo Virkkunen 26.11.1917, 244–245.

Nestori Aronen 26.11.1917, 246–254.

”Hallituksen jäsenet”. 26.11.1917, 260.

”Hallituksen esityksiä tuodaan” &

”Hallituksen puheenjohtajan lausunto Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisesta”. 4.12.1917, 310–11.

Otto Wille Kuusinen 5.12.1917, 348–355.

”Suomen itsenäisyyden tunnetuksi saattaminen – Äänestys ja päätös” 6.12.1917, 366–367.

Eetu Salin 6.12.1917, 367.

Edvard Valpas-Hänninen 6.12.1917, 367.

Samuel Häkkinen 6.12.1917, 367.

Kaarlo Juho Ståhlberg 6.12.1917, 370–371.

Anders Mikkola 7.12.1917, 404–406.

Yrjö Sirola 7.12.1917, 411–416.

Eetu Salin, 7.12.1917, 416–418.

Anni Huotari, 11.12.1917, 438.

Emil Hästbacka 11.12.1917, 442–444.

”Välikysymys Turun kaupungissa tapahtuneiden ryöstöjen johdosta” 17.12.1917, 589.

”Vastaus välikysymykseen, joka koskee Turun kaupungissa tapahtuneita ryöstöjä” 18.12.1917, 601–605.

Anders Mikkola 18.12.1917, 614–617.

Ernst Estlander 20.12.1917, 662–663.

Pekka Ahmavaara 20.12.1917, 688.

Juho Kokko 21.12.1917, 746–748.

Kullervo Manner 22.12.1917, 762.

Pekka Ahmavaara 22.12.1917, 763.

Taavetti Heimonen 9.1.1918, 800–801.

Pekka Pennanen 11.1.1918, 870–871.

Vilkku Joukahainen 21.12.1917, 879–882.

”Lujan järjestysvallan luominen – Äänestykset ja päätökset”. 12.1.1918, 943.

Johannes Vuoristo 12.1.1918, 943–944.

Yrjö Sirola 12.1.1918, 944.

Evert Eloranta 12.1.1918, 944.

Parlamenttisampo.fi-sivustolta suoraan haetut puheenvuorot

Vp 1917 II - istunto 2 - puhe 49 (Feliks Kellosalmi)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_002_049>

Vp 1917 II - istunto 6 - puhe 22 (Lauri Ingman)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_006_022>

Vp 1917 II - istunto 7 - puhe 34 (Hänninen Walpas)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_007_034>

Vp 1917 II - istunto 12 - puhe 15 (Antti Mikkola)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_012_015>

Vp 1917 II - istunto 12 - puhe 3 (Oskari Tokoi)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_012_003>

Vp 1917 II - istunto 18 - puhe 43 (Santeri Alkio)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_018_043>

Vp 1917 II - istunto 34 - puhe 69 (Paavo Virkkunen)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_034_069>

Vp 1917 II - istunto 41 - puhe 10 (Tekla Hultin)

<http://ldf.fi/semparl/speeches/s1917_3_041_010>

Tutkimuskirjallisuus

Haapala, Pertti. ”Vuoden 1917 kriisi” *Sisällissodan pikkujättiläinen*, toim. Pertti Haapala ja Tuomas Hoppu. Helsinki: WSOY, 2009.

Haapala, Pertti. ”Kaaoksen monet juuret”. *Rikki revitty maa*, toim. Aapo Roselius ja Tuomas Tepora. Helsinki: Gaudeamus, 2018.

Hakalehto, Ilkka. *Maalaisliitto-keskustapuolueen historia 1 – Maalaisliitto autonomian aikana 1906–1917*. Helsinki: Kirjayhtymä, 1986.

Jussila, Osmo; Seppo Hentilä ja Jukka Nevakivi. *Suomen poliittinen historia 1809–2003*. Helsinki: WSOY, 2004.

Karemaa, Outi. *Vihollisia, vainoojia, syöpäläisiä – Venäläisviha Suomessa 1917–1923*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura, 1998.

Leino-Kaukiainen, Pirkko & Uino, Ari. *Suomalaiskansallinen Kokoomus – Suomalaisen puolueen ja Kansallisen kokoomuspuolueen historia vuoteen 1929*. Helsinki: Suomen kansalliskirja, 1994.

Mickelsson, Rauli. *Suomen puolueet – Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Tampere: Vastapaino, 2021.

Perko, Touko. *Kaksi vapaussotaa – Viha, vallankumous, terrori ja uuden alku 1905–1919*. Jyväskylä: Atena, 2022.

Rauanheimo, Uljas. *Venäläiset joukot Suomessa maailmasodan 1914 - 18 aikana: niiden yleisryhmitykset ja toimintasuunnitelmat*. Tiede Ja Ase, 8(8), 1950, 151-170.

Rinta-Tassi, Osmo: *Kansanvaltuuskunta punaisen Suomen hallituksena, Punaisen Suomen historia 1918*. Helsinki: Valtion painatuskeskus, 1986.

Soikkanen, Hannu. *Kohti kansanvaltaa 1, 1899–1937 – Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 75 vuotta*. Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue, 1975.

Tikka, Marko. ”Suomen sisällissodan tapahtumat”. *Rikki revitty maa*, toim. Aapo Roselius ja Tuomas Tepora. Helsinki: Gaudeamus, 2018.

Vares, Vesa. *Varpuset ja pääskyset – Nuorsuomalaisuus ja Nuorsuomalainen puolue 1870-luvulta vuoteen 1918*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2000.

Verkkolähteet

Agricolaverkko. ”Asevelvollisuuslaki 1878”.

<<https://agricolaverkko.fi/vintti/julkaisut/historiakone/dokumentti.php?id=580>>

Eduskunta. ”Kansanedustaja Johannes Vuoristo”.

<<https://www.eduskunta.fi/FI/kansanedustajat/Sivut/911775.aspx>>

Helsingin Sanomat, 20.1.2018, ”Turun ’kauhun yöstä’ levisi joukkoväkivallan aalto, jonka venäläiset joutuivat nujertamaan – sisällissota syttyi vain kuukautta myöhemmin”.

<<https://www.hs.fi/suomi/art-2000005532153.html>>

Helsingin suomalainen klubi. ”Suomen senaatin venäläistyminen”.

<<https://xn--itsenisyys-u5a.fi/suomeen-nimitettiin-26-3-1917-maailman-ensimmainen-sosialistijohtoinen-hallitus/#more-info-4983>>

Iltä-Sanomat 25.1.2018. ”Uutuuskirja sisällissodasta: Venäjän ja Saksan peli yllätti Suomen vallankumouksen suunnittelijat”. <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005537696.html>>

Kansallisbiografia. Eetu Salin. <<https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/4440>>

Oskari Tokoi. ”Senaatin talousosasto”. <<https://oskaritokoi.fi/arkistot/1766>>

Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Eduskunta”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema4.htm>>

Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Eduskuntavaalit 1916”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/tieto13.htm>>

Tampereen yliopiston historiatieteen laitos. ”Järjestysvalta horjuu Suomessa”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema5.htm>>

Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Kuka saa vallan?”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/vko48.htm>>

Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu, ”Mannerheim saa tehtävän”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/v18v3.htm>>

Tampereen historiatieteen laitoksen verkkojulkaisu. ”Parlamentarismi”.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/tieto14.htm>>

Suojeluskuntajärjestö Tampereen yliopiston historiatieteen laitos.

<<https://webpages.tuni.fi/sochistoria/suomi80/teema14.htm>>

Valtioneuvosto. Valtioneuvoston historiaa. <<https://valtioneuvosto.fi/historia-ja-rakennukset>>

Yle 8.5.2017. ”Kahdeksan tunnin työpäivä saavutettiin sata vuotta sitten yhdessä päivässä – aseella uhaten” <<https://yle.fi/a/3-9595797>>

Yle 12.3.2017. ”Kun Suomesta tuli Suomi osa 3 – maaliskuun vallankumous: murha-aalto Helsingin jäillä”. <<https://yle.fi/a/3-9501351>>